MASS-MEDIA ȘI GEOPOLITICA INTERNĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Mihai LESCU
CZU: 070:[911.3:32](478) *lescumihai@mail.ru*

În condițiile societății informaționale globale și a unei lumi multipolare, reprezentanții școlilor de geopolitică din SUA, Franța, Marea Britanie, Federaţia Rusă, România, Italia, concentrându-se pe realitatea comunității moderne, bântuită acum și de pandemia de coronavirus, subliniază faptul că geopolitica, alături de preocupările ei teoretico-practice, raportate la relațiile externe în spațiile funcțional-publice ale regiunilor, urmează să acorde o atenție mai mare „relației dintre câmpul geopolitic intern și politicii externe a subiecților geopolitici”. Acest concept, ce prevede realizarea legăturii geopoliticii cu problemele interne și regionale ale unui stat, capătă actualmente aprobare practică tot mai mare.

De altfel, de *geopolitica internă* au fost preocupați și clasicii geopoliticii, iar reprezentanții școlii franceze în frunte cu Y. Lacoste în anii ”80 ai secolului trecut, accentuând „semnificația geopolitică a teritoriilor individuale”, specificau că anume „conflictul teritorial, și nu statul, este obiectul principal de analiză”, îndemnând ca pentru examinarea lui să fie folosite „unele modele metodologice împrumutate de la geopolitica clasică” [1].

În această ordine de idei, Giuseppe Bettoni afirmă că „pe lângă o geopolitică „externă”, caracterizată de antagonismele dintre state, există și o geopolitică „internă”, adică una caracterizată de antagonismul dintre actorii politici pentru controlul teritoriilor interne ale aceluiași stat” [2], care ne permite să examinăm și să înțelegem, iar de multe ori și să prevenim situațiile critice și conflictele.

La moment, în analiza geopoliticii interne activ sunt folosite avantajele geopoliticii critice – mâna dreaptă a mass-mediei, deoarece preocuparea ei de bază este examinarea problematicii geopolitice în baza analizei informației și a discursului geopolitic. Geopolitica internă, explicată și adusă la cunoștința publicului prin intermediul mass-mediei,

are mare importanță pentru orice stat și cetățenii lui, inclusiv pentru statul moldovenesc.

Desigur, spațiul limitat nu ne permite să expunem pe larg, evenimentele geopolitice din trecutul ținutului nostru, descrise, la vremea lor, cu lux de amănunte de cronicari, geopoliticieni, gazetari și scriitori contra uitării de neam și țară. Ne limităm aici doar la unele constatări despre Principatul Moldovei: întemeiat la jumătatea secolului al XIV-lea, el includea teritoriul dintre Carpați, Nistru, Dunăre și Marea Neagră; a fost un stat ce a existat timp de peste cinci veacuri în Europa, având în componență și Basarabia, care făcea accesul la mare; după 1812, când jumătatea de est a Moldovei a fost anexată de Imperiul țarist, aceștia au extins denumirea de Basarabia asupra teritoriului anexat; în 1859, Principatul se unește cu Țara Românească și formează Principatele Unite – statul român modern – România. În 1918, Basarabia și Bucovina s-au unit cu România, dar aceste regiuni (cu excepția Bucovinei Centrale și de Sud) au fost ocupate de către URSS în 1940 și 1944, formând Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, aflată în componența imperiului până la destrămarea lui.

Republica Moldova, stat în sud-estul Europei, și-a declarat independența la 27 august 1991, iar la 29 iulie 1994 a adoptat Constituția. Din 1990, teritoriul RM, situat pe malul estic al Nistrului, este sub gestiunea unui regim terorist-separatist, controlat și susținut de F.R.

Republica Moldova, obținându-și independența în perioada când revoluțiile geopolitice de la sfârșitul sec. XX și începutul sec. XXI au schimbat radical imaginea geopolitică a lumii, suportă aceleași consecințe impuse de globalizare, informatizare și de ordinea mondială, tuturor statelor lumii. Procesele de globalizare accentuează tot mai mult diferențele dintre state. Globalizarea și noile tehnologii devin catalizatorii proceselor de reconfigurare politică, economică, comunicațională a spațiului social, sporind importanța relațiilor extrateritoriale, tranfrontaliere [3], adică și a celor regionale, în care interesele naționale prevalează.

Suntem de acord cu afirmația experților că procesele de regionalizare și de afirmare a geopoliticii interne sunt un răspuns la provocările globalizării. Geopolitica internă a devenit un moment de

cotitură în gândirea geopolitică. Putem vorbi despre „deglobalizarea” geopoliticii. Geopolitica internă este tratată de mass-media ca parte a unei geopolitice inovatoare, numită și *geopolitica nouă*. Fiecare stat, axat pe menținerea integrității sale teritoriale și politice trebuie să păstreze un echilibru între geopolitica externă și cea internă, iar mass-media – să depună eforturi pentru a implica geopolitica internă în căutare de soluții optime în favoarea menținerii și consolidării stabilității statului, dar și în orientarea pe acest făgaș a politicienilor.

Aflată în epicentrul proceselor social-politice, mass-media participă acriv la informarea publicul larg. Deseori presa și jurnaliștii nici nu cutează să spună că poartă un discurs geopolitic, mai cu seamă când în circuitul mediatic sunt dezbătute probleme de geopolitică internă. Însă avem un subiect care și în accepțiunea analiștilor, și a jurnaliștilor, dar și a publicului e considerat geopolitic – alegerile. Dar numai după titlurile materialelor, publicate în ziarele care s-au impus în spațiul informațional autohton în anii de independență a țării – „Flux”, „Țara”, „Democrația”, „Pământ și oameni”, „Moldova suverană”, „Momentul”, „Accente”, „Timpul”, „Ziarul de Gardă” și cele incluse în buletinele de știri ale posturilor TV – *Moldova 1, NIT, Jurnal TV, Publica TV, Prime TV Moldova*, ne conving că avem multe materiale despre geopolitica internă.

Anume titlurile materialelor au servit temei pentru întreprinderea unei tipologii a tematicii produsului mediatic, consacrat geopoliticii interne. După noi, materialele vizează următoarea problematică: (1) deșteptarea națională, limba și istoria; (2) vectorul politic și economic de dezvoltare a țării; (3) securitatea energetică și interesele social-economice ale țării în context regional; (4) securitatea națională și cea informațională; (5) protecția mediului ambiant: aspecte naționale și regionale; (6) suveranitatea și integritatea țării; (7) trecutul istoric al ținutului și soarta populației sub regimul sovietic; (8) instabilitatea social-politică din țară dictată de factorii geopolitici ai „vecinătății apropiate”; (9) soarta statului capturat și a miliardului furat.

Din tipologia de mai sus, putem observa că geopolitica internă, cât nu ar fi ea de „națională”, în scopul materializării intereselor sale presupune relații de colaborare la nivel de state învecinate sau mai puțin îndepărtate. Iar aceasta conduce la tendința formării unei ontologii regionale, o imagine politică, economică și culturală a lumii, prezentată și

comentată de mass-media prin prisma abordării intereselor regionale, ale căror elemente de bază sunt cele naționale. Această idee transpare din toate cele nouă puncte ale clasificării noastre. Ne limităm pentru argumentare doar la câteva aspecte. Astfel, accelerarea proceselor de deșteptare națională n-ar fi fost posibilă fără ziarul „Glasul" (ulterior „Glasul Națiunii"), primele numere ale căruia au văzut lumina tiparului în Țările Baltice, cu suportul financiar al scriitorului Ion Druță. Inițierea predării „Limbii române" și a „Istoriei Românilor" în școală a avut nevoie de poziția civică a scriitorilor și istoricilor noștri, a ziarului „Literatura și arta", dar și de susținere externă, întâi de toate, din partea României. Vectorul politic și economic de dezvoltare a țării nu ar fi cunoscut materializare prin semnarea Acordului de Asociere cu UE, dacă nu ar fi fost suportul mass-mediei naționale și susținerea strategică a țărilor-membre ale Uniunii, chiar dacă astăzi o parte din presă și din posturi tv încearcă cu disperare să încline balanța înspre Eurasia. Un exemplu privind securitatea energetică. Cine dacă nu mass-media, care permanent a ținut în vizorul public construcția gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău, finanțat în exclusivitate de România, ne-a informat, acum câteva luni, despre finalizarea lucrărilor la acest obiectiv strategic pentru țara noastră ?! Despre mediu ambiant. Tot din mass-media ne informăm despre dezbateri la „nivel înalt" și despre desceniunile dintre autoritățile Republicii Moldova și ale Ucrainei în legătură cu protecția fluviului Nistru.

Desigur, unele probleme de geopolitică națională pot fi soluționate operativ, iar altele mai anevoios, cum ar fi cea a securității naționale. Republica Moldova este situată dincolo de frontierele civilizaţiei occidentale, în sfera interesului geopolitic și strategic al Federaţiei Ruse, care continuă să-şi menţină aici şi o prezenţă militară [4]. Astfel, realizarea acestui obiectiv depinde, în mare măsură, de relațiile pe care țara noastră le va dezvolta nu numai cu vecinii, dar și cu UE, NATO și FR, la baza cărora se află interesele geostrategice din regiune.

Geopolitica este de fapt legată de teritoriu, iar teritoriul nu distinge conflictele internaționale, între state, de conflictele teritoriale interne, care pot avea loc la frontierele aceluiași stat, cum este cel trasnistrian. În acest sens, viabilitatea/trăinicia unui stat depinde de modul cum el își

soluționează problemele de geopolitică internă în relațiile cu vecinii săi. Geopolitica internă, care este o problematică magistrală a mass-mediei, joacă un rol important în consolidarea potențialului economic și cultural al țării, dar și în creșterea prestigiului ei regional.

Referințe:

1. LACOSTE, Y. An Illustration of Geographical Warfare: Bombing of the Dikes on the Red River, North Vietnam. In: *Radical Geography*, 1972, vol. 11, pp. 230-250.
2. BETTONI, Giuseppe. *Geografia e geopolitica internă*. Milano: Franco Angeli, 2012, p.85. ISBN: 9788820408664.
3. SCHOLTE, J. A. Can globality bring a good society? In: *Rethinking globalization(s). From corporate transnationalism to local interventions.* N. Y., 2000, p. 15.
4. SEREBRIAN, Oleg. *Despre geopolitică*. Chișinău: Cartier, 2009, pp. 76-77. ISBN 978-9975-79-558-6.